

УДК 721:74

Кулик А.В.⁵ *ст. викладач
кафедри дизайну і технологій
Київського національного університету культури і мистецтв,
м.Київ, Україна
ORCID 0000-0002- 9722-5585
e-mail: antikandrey7@gmail.com*

Яремчук О.М.

*Ст. викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю
Інституту журналістики Київського університету
ім. Бориса Грінченка,
м.Київ, Україна
ORCID 0000-0002-5935-7288
e-mail: o.yaremchuk@kubg.edu.ua*

ТИПОЛОГІЯ ВХІДНИХ ГРУП ВБУДОВАНИХ ТА ВБУДОВАНО-ПРИБУДОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

У статті розглядається типологія вхідних груп підприємств торгівлі вбудованого типу. Зокрема наводяться різні підходи та класифікації, розроблення яких дає змогу говорити про вхідну групу як сукупність обов'язкових та необов'язкових елементів, набір яких постійно варіюється. Так, виділяються вхідні групи, спроектовані на нюансі та на контрасті, вхідні групи з основними та додатковими елементами.

Також в статті розглядається вплив вхідних груп на архітектуру історичних будівель та районів. Проблема потребує нагального рішення з боку влади та стає актуальним питанням при проектуванні вхідної групи архітектором.

Ключові слова: *вхідна група, вбудовані підприємства, будівля, архітектура, типологія.*

Актуальність теми. Активне зростання підприємств торгівлі та підвищення рівня попиту на товари призвели до розповсюдження торгових точок, вбудованих у житлові та громадські будівлі. Такі підприємства можуть активно конкурувати із торговими центрами оскільки є досить зручними для мешканців та пропонують доступ до

⁵ © Кулик А.В., Яремчук О.М.

всього необхідного позаяк розташовані недалеко від місця проживання.

Мета дослідження – дослідити типологію вхідних груп вбудованих, вбудовано-прибудованих підприємств торгівлі та їх вплив на архітектуру будівлі.

Останні дослідження та публікації. Поряд з виокремленням типології вхідних груп вбудованих підприємств торгівлі розглянуто комплексність та їх зв'язок із архітектурою житлової будівлі та прилеглих будівель. Детально дизайн та композиція вхідних груп вбудованих та прибудовано-вбудованих підприємств торгівлі не розглядалася іншими науковцями. Але можна виокремити науковців які досліджували житлові будинки та вбудовані, вбудовано-прибудовані підприємства торгівлі. Велике значення для усвідомлення наявності принципу формотворення, де становлення проектування вбудованих підприємств обслуговування виявилось тісно переплетеним з історією розвитку багатопверхових житлових будинків, відіграло дослідження О.А. Гайдучені, В.А. Абизова, основні результати якого викладені в монографії [3]. Авторами у вигляді систематизованого узагальнення розглядається досвід проектування магазинів в СРСР та за його межами.

Найбільш близькою за проблематикою щодо даного дослідження виявилася дисертація Г.А. Андріанової «Принципи архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування в умовах реконструкції житлових кварталів» [1]. В роботі на основі детального аналізу практичного й теоретичного досвіду дозволив визначити, що у ХХ ст. архітектура закладів та підприємств обслуговування в Україні формувалася під впливом ідеї рівності громадян між собою та переваги інтересів суспільства над потребами особистості, на основі якої пропонувався єдине усереднене обслуговування для всіх.

Основні результати дослідження. Роль торгових підприємств вбудованого типу стрімко зростає, тому виникає необхідність у більш детального дослідження їх вхідної групи, що слугує

візитівкою та формує імідж підприємства. Саме це формує мету нашого дослідження.

Вхідна група – це архітектурний елемент споруди, який є його візитною картою. Вона повинна бути комфортною і такою, яка відразу вписується в архітектурний ансамбль, а також створювати потрібне позитивне враження при вході в споруду (наприклад, торговельний комплекс, супермаркет, магазин та ін.)

В деталях вхідна група становить собою комплекс конструкцій, які використовуються для облаштування входу в приміщення. Вона, як правило, виконує дві основні функції – естетичну та захисну (забезпечення безпеки від основних зовнішніх факторів навколишнього середовища).

Окрім того, функція вхідної групи може відрізнитися в залежності від того, чи це вхід до одного підприємства чи до групи підприємств. В останньому випадку з'являється необхідність розподілу потоку відвідувачів до різних відділів [8].

Розглянемо типологію вхідних груп вбудованих підприємств торгівлі.

По-перше, відповідно до можливості розташування вхідної групи відносно будинку ми можемо говорити про:

- вбудовані підприємства з виходом на подвір'я;
- вбудовані підприємства, що мають вихід на вулицю.

По-друге, підприємства, і відповідно вхідні групи можуть мати різне розташування відносно фасаду будинку. Відтак, ми виділяємо вхідні групи:

- вздовж всього фасаду будинку;
- блоками в різних частинах фасаду;
- ритмічно по довжині всього фасаду будинку;
- хаотично по довжині всього фасаду будинку[2].

Згідно з цими класифікаціями ми можемо виокремити вхідні групи, відносно до їх композиції. Так, існують вхідні групи створені на нюансі та створені на контрасті; з мінімальним набором елементів (до п'яти) та розширеним набором елементів (більше п'яти).

Вхідні групи, що створені на нюансі не виділяються із загальної архітектури будівлі, навпаки повністю доповнюючи її та створюючи необхідний стиль або епоху.

Вхідні групи, що створені на контрасті характеризуються повною невідповідністю архітектурі будівлі, в деяких випадках навіть спотворюючи її.

Відповідно до цього, постає важливе питання естетичної привабливості та композиційної виразності вхідних груп торгових підприємств вбудованого типу.

Відтак, розташування торгових підприємств вбудованого типу в історичному районі міста потребує більш обережного ставлення до будівлі, до її конструктивних елементів та композиційної схеми фасаду. Ми вважаємо, що вхідна група повинна повністю підкреслювати архітектуру будівлі, посилювати її естетичне та функціональне спрямування.

Слід зазначити, що *вхід у будівлю* – це важлива частина архітектурного образу підприємства. Окрім того, він виступає «вхідною позицією функціонального процесу». Його розташування відносно будівлі зумовлює характер просторової організації архітектурного об'єкта та оточуючого середовища. В цьому ми вирізняємо не лише утилітарну, а й композиційну значущість входу в будівлю.

Досліджуючи типологію вхідних груп виникає необхідність розглянути їх основні елементи більш детально. Чи не першим елементом, що «кидається в очі» є *вхідні двері*. До вхідних дверей ми відносимо дверну коробку та дверне полотно. Раніше, основним матеріалом вхідних дверей слугувало дерево. Проте сьогодні з розвитком технологій, посиленням естетичної функції вхідної групи використовуються скляні вхідні двері з металевим обрамленням або без. Також змінюється форма дверей, котра варіюється від простої прямокутної до арочної. Важливо зазначити, що скляні двері додають вхідній групі привабливості, проте створюють додаткові витрати на охорону. Деякі підприємства, зазвичай, невеликі

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1(24) 2020

магазини, все ще віддають перевагу металевих дверям, відмічаючи їх практичність та міцність.

Досить часто до вхідної групи відносять лише вхідні двері. Таке твердження є хибним, оскільки сам термін «вхідна група» передбачає поєднання декількох або багатьох елементів в одну «групу».

Набір елементів вхідної групи залежить від потреби функціонального характеру[7]. Для вбудованих підприємств вхід до яких розташований вище рівня землі виникає необхідність у *сходах*.

Сходи є важливим елементом приміщення, тому повинні відповідати ряду вимог:

- ширина сходового маршу допускається не менш як 0,8м;
- всі сходи, що мають кількість сходинок більше трьох (крім приставних), повинні обладнуватись міцними та надійними перилами, висота яких повинна бути не менш ніж 90см, вікна, суміжні зі сходами, повинні бути обгороджені;
- сходи повинні добре освітлюватися, особливо перша та остання сходинка; вимикачі повинні бути легко доступні;
- розміри сходинок повинні підбиратися таким чином, щоб переміщення людей по сходам було безпечним; рівень останньої сходинки повинен співпадати з рівнем полу поверху, на який ці сходи встановлені;
- у місцях скупчення дітей відкриті огороження сходів будують таким чином, щоб відстань у світлі між сходинками та елементами огороження не перевищувало 12 см, а між стійками перил не повинно бути більше 10см;
- сходи повинні витримувати навантаження не менше 180-220кг, а перила сходів – не менше 100кг;
- сходи повинні мати вільний прохід, а у випадку розташування сходів безпосередньо за дверима повинен облаштовуватись майданчик з шириною не менше ширини дверей;
- матеріали, що використовуються для будівництва сходів, повинні відповідати стандартам. Для спорудження сходів не можна використовувати матеріали з низьким коефіцієнтом тертя (слизькі)

[4]. У протилежному випадку повинні використовуватись покриття сходинок, що перешкоджають ковзанню. С цією метою на передні кромки сходів набивають спеціальні профільні накладки.

Сходи оздоблюють за допомогою перил, котрі слугують їх декоративним елементом. Перила можуть відрізнитися формою, оздобленням. Їхня конструкція додає вигляду сходів, архітектури будівлі та вхідної групи завершеності [5].

Більшість торгових підприємств піклується про своїх малорухомих відвідувачів, встановлюючи біля входу *пандуси*. Пандуси можуть створюватись з бетону, металу або інших будівельних матеріалів. Такі пристосування використовуються не тільки інвалідами, а й пенсіонерами та мами з дітьми у колясках. В деяких випадках встановлюються *пристосування для руху інвалідів* у вигляді металевих рейок на сходах [2].

Наступним елементом, що входить до вхідної групи є *ганок*. Це відносно невеликий майданчик відкритого типу перед входом у будівлю.

Крім того, під ганком ми розуміємо розташовані перед входом сходи, їхню опорну частину, навіс над ними, а також огороження з підтримуючими навіс стовпами та кронштейнами.

Основна функція ганку – захист входу у приміщення від атмосферних опадів. Проте сьогодні ганок виконує ще й декоративну функцію та виступає оздобленням для входу.

Важливим захисним елементом кожного входу в будівлю вважається *навіс*. Він проектується так, аби закривати майданчик ганку. Матеріалами для виготовлення навісу виступають пластик, деревина, скло, композити, матеріали покриття покрівель. Для з'єднання та оточуючого простору інколи замість ганків використовують тераси. Вони додають особливого затишку вхідній групі, проте є більш дорогим варіантом оформлення.

Також з'єднувальним елементом вхідної групи з фасадом будинку використовується *штучне освітлення*. Це привабливе і водночас недороге рішення, котре додає святковості, затишку та інколи навіть романтичності вхідній групі. Окрім того,

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1(24) 2020

використовуються потужні ліхтарі та світильники з розсіяним світлом. Встановлюючи освітлення потрібно слідкувати за тим, щоб вони не мали негативного психологічного ефекту для населення, а також відповідали встановленим «правилам користування електроустановками».

Досить популярним декоративним, інформативним та маркетинговим рішенням є *світлова реклама*, яка додає архітектурі будівлі та вхідної групи неповторності.

При проектуванні вхідної групи не слід забувати про наявність *інформаційних елементів*. Такі елементи можуть доповнювати композицію всіх елементів вхідної групи або домінувати в ній. До них ми відносимо графік роботи, таблиці вхід/вихід та відчинено/зачинено, іншу довідкову інформацію.

Інформаційні елементи можуть виконуватися із освітлювальних матеріалів та виконувати функцію освітлення.

Деякі підприємці використовують *додаткові рекламні елементи* у вигляді виносних стендів, на яких розміщується важлива та значуща інформація роботи підприємства.

При проектуванні вхідної групи варто поцікуватись про оформлення *огорожі* або *паркану*. Існує велика кількість матеріалів, які використовуються в такому випадку (метал, дерево, пластик).

Цікавим архітектурним рішенням є використання живих огорож. Вони додають вхідній групі цікавості, оригінальності та привертають увагу потенційних покупців, що дуже важливо.

Для озеленення території перед входом у будівлю також використовують *квітники*. До квітників входять клумби, рабатки, партери, бордюри, міксбордери та інше. Проте використовуючи такі флористичні елементи слід пам'ятати про те, що вони потребують постійного догляду. В іншому випадку, вони будуть виступати анти декоративним елементом для вхідної групи та всієї будівлі.

Окрім цього, при проектуванні вхідної групи використовуються не тільки *функціональні*, а й *декоративні елементи*. До них ми відносимо: статуї, фонтанчики та інші види

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1(24) 2020

декорування. Вони допомагають створити відповідну атмосферу та додають привабливості.

Урни, лавки, табло з додатковою інформацією, наприклад годинник, можливо сонячний годинник, елементи дитячих майданчиків можуть також використовуватися для створення потрібної атмосфери та враження. Такі елементи не є обов'язковими та встановлюються відповідно до бажання власників. Проте не слід забувати, що наявність урн для сміття сприяє збереженню чистоти ділянки вхідної групи!

Відповідно до розглянутих нами елементів вхідної групи можна виокремити ще одну класифікації вхідних груп:

- з основними елементами (функціональними);
- з додатковими елементами (декоративними);

Вхідні групи торгових підприємств вбудованого типу мають деякі специфічні особливості.

Так, вхідна група магазину, де, як правило, відзначаються найбільші потоки відвідувачів, відмінно оберігає приміщення від проникнення всередину холодного повітря взимку і жаркого - влітку. Вона має чудові тепло- та шумо-ізоляційні характеристики: оптимальний коефіцієнт термоізоляції складає близько 0,7 Вт / Мк, шумопоглинання – 52 дБ.

Вхідна група спеціалізованих магазинів часто вміщує в собі певні предмети, що рекламують заклад або його функцію. Зокрема використання манекену свідчить про розміщення магазину одягу, фігура чоловіка в капелюхові та з парасолькою – про магазин галантереї.

Вхідна група до супермаркетів та универмагів часто оформлюється у вигляді скляного простору, конструкція якого складається із скляних дверей та перегородок, що зливаються між собою та невеликого холу.

Не слід забувати про те, що склад елементів вхідної групи може бути різним та безпосередньо залежить від типу вбудованого підприємства та його функцій. Проте не зважаючи на той факт, що більшість елементів є умовними, від деяких просто не можливо

відмовитись. Так, ми не уявляємо вхід до магазину без вхідних дверей, освітлення або вітрини[9].

В даному дослідженні розглядалися вхідні групи вбудованих та вбудовано-прибудованих підприємств торгівлі в житлових будинках. Відповідно до розглянутих позицій слід вказати загальну класифікацію розташування вхідних груп:

- Вхідні групи передбачині проектом житлової будівлі;
- Вхідні групи створені проектом в умовах реконструкції житлової будівлі;

Висновок. Отже можна сказати що класифікації вхідних груп торговельних підприємств вбудованого типу є умовними, оскільки мережа їх розгалуження постійно поповнюється новими і новими сегментами та елементами. При цьому не слід забувати, що існують певні обмеження окремих елементів вхідних груп, котрі не дозволяють власникам виходити за встановлені рамки (проектування сходів, освітлення).

Окрім цього важливим питанням, що потребує врегулювання є вплив вхідних груп на архітектурний стиль будівлі. Часто розміщення підприємств вбудованого типу приводить до спотворення або руйнування архітектурного стилю району чи окремої будівлі. Не зважаючи на те, що більшість будівель історичного значення знаходяться під опікою держави, все ще багато будівель історичного значення, або тих які доповнюють композицію цілих архітектурних районів знаходяться під загрозою, позаяк власники підприємств вбудованого типу не проектують вхідні групи на принципові нюансу.

Список використаних джерел:

1. Андрианова Г.А. Принципы архитектурно-планировочной организации объектов городского обслуживания в условиях реконструкции жилых кварталов: дис..канд. архитектуры: 18.00.02. – О., 2006. – 205с.
2. Абызов В. Перспективные направления проектирования учреждений обслуживания, размещаемых в нижних этажах жилых

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1(24) 2020

домов /Абызов В.// Перспективные направления проектирования общественных зданий: сб. научных трудов.

- К., 1987.

3. Гайдученя А. Проектирование торговых предприятий . Монография / Гайдученя А., Абызов В. и др. - К. : Будівельник, 1986.

4. Змеул С. Г. Архитектурная типология зданий и сооружений. Учебник для вузов. Издание стереотипное / Змеул С. Г., Маханько Б. А. – М.: Архитектура-С, 2004. – 240 с.

5. Нормы архитектурно-планировочных элементов жилых и общественных зданий с учетом использования их инвалидами. Пособие по проектированию / Под ред. В.В.Куцевича. - К.: КиевЗНИИЗП, 1999 (Норми архітектурно-планувальних елементів житлових та громадських будинків з розрахунку їхнього використання інвалідами. Посібник з проектування / За ред. Куцевича В. В.)

6. Соловьев А. К. Основы архитектуры и строительных конструкций / А. К. Соловьев. – М.: Академия, 2016. – 458 с.

7. Технічна енциклопедія TechTrend. Режим доступу:
<http://techtrend.com.ua/index.php?newsid=20407>

8. СНИП УКР (ДБН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://gost-snip.su/razdel/snip_ukr.

9. Технічна енциклопедія studfile. Режим доступу:
<https://studfile.net/preview/3741504/page:2/>

Annotation

Kulyk A.V., Yaremchuk O.M.

TYPOLOGY OF INPUT GROUPS OF BUILT-IN TRADE ENTERPRISES

The article deals with the typology of the input groups of embedded type trade enterprises. The input group is the architectural element of the structure, which is its calling card. It should be comfortable and immediately fits into the architectural ensemble, as well as create the desired positive impression when entering the building (for example, shopping mall, supermarket, shop, etc.). In detail, the input group is a set of structures that are used to arrange the entrance to the room. As a rule, it performs two main functions. They are aesthetic and protective (ensuring the safety of the main external environmental factors).

The composition of the elements of the input group may be different and depends directly on the type of embedded enterprise and its functions. However, notwithstanding the fact that most elements are conditional, some simply cannot be abandoned. We do not imagine entering the store without the front door, lighting or storefront.

Specifically, there are various approaches and classifications that make it possible to speak of an input group as a set of mandatory and optional elements that vary constantly. In addition, there are input groups that are designed in nuance and contrast, input groups with basic and additional elements.

Input groups that are created in nuance do not stand out from the overall architecture of the building, on the contrary, completely complementing it and creating the necessary style or era.

Input groups created by contrast are characterized by complete mismatch of the architecture of the building, in some cases even distorting it. Accordingly, the important question arises of the aesthetic attractiveness and compositional expressiveness of the inbound groups of in-house commercial enterprises.

That is why the article examines the influence of entrance groups on the architecture of historic buildings and districts. The problem needs urgent solution by the authorities and becomes an urgent issue when designing an input group by an architect.

Key words: *entrance group, embedded enterprises, building, architecture, typology.*

Аннотация

Кулик А.В., Яремчук О.М.

Типология входных групп встроенных и встроенно-пристроенными предприятиями торговли

В статье рассматривается типология входных групп предприятий торговли встроенного типа. В частности приводятся различные подходы и классификации, разработка которых позволяет говорить о входную группу как совокупность обязательных и необязательных элементов, набор которых постоянно варьируется. Так, выделяются входные группы, спроектированные на нюансе и на контрасте, входные группы с основными и дополнительными элементами. Также в статье рассматривается влияние входных групп на архитектуру исторических зданий и районов. Проблема требует неотложного решения со стороны власти и становится актуальным вопросом при проектировании входной группы архитектором.

Ключевые слова: *входная группа, встроенные предприятия, здание, архитектура, типология.*

Стаття надійшла до редакції у січні 2020р.